ዋዕላ ንበይና ቅጫ ኣይተብስልን’ያ!

ጸጋይ ገ/ዮሃንስ
31 ግንቦት 2010
ብሪስበን/ኣውስትራሊያ

“ለውጢ፡ ንስለ ለውጢ ጽቡቕ’ዩ። ለውጢ፡ በሲሉ ከመጽእ ከሎ ድማ ዝያዳ ይምቅር….”

ዋዕላ ጽቡቕ’ዩ። ዋዕላ፡ ድሌት ህዝቢ ጽን ኢልካ ንምስማዕን ፍልልያት ንምጽባብን ዝጋባእ ሃገራዊ ጉባኤ’ዩ። ዋዕላ ክግበር እንተ ኾይኑ ግን፡ ህዝቢ ኤርትራ ኣብ ዋዕላ ዘለዎ ኣረኣእያን ኣተሓሳስባን ክቀራረብ ኣለዎ ዝብል ሓሳብ ኣለኒ። ህዝቢ ኤርትራ፡ መእስሪ ከም ዝተሳእኖ ማእዶ ፋሕ ጨንገራሕ ኢሉ ከሎ ዝግበር ዋዕላ ግን ካብ እወንታዊ፡ ኣሉታዊ ውጽኢቱ ክዓቢ ስለ ዝኽእል፡ ኣዕጋቢ መስርሕን ጥንቃቐን ዝሓትት ጉዳይ’ዩ።

ዋዕላ መስርሕ’ምበር ናይ መወዳእታ ፍታሕ ከም ዘይኮነ ኩሉ ዝፈልጦ እመስለኒ። ዋዕላ ንበይኑ ፍታሕ ከምጽእ’ዩ ኢሉ ዝጽበ ኤርትራዊ ዘሎ ኣይመስለንን። ዋዕላ መስዋእቲ ዝሓትት’ዩ። ኣብ ዋዕላ ክምለሱ ዘለዎም ደቐቕቲ ሕቶታትን ዋዕላ ዘሕልፎም ውሳኔታት ንምትግባር ዘድልዩ ከበድቲ ስራሓትን ዝስከም ዓቕሚ ክዳሎ ዘለዎ እመስለኒ። እታ ቀዳመይቲ እትግበር ዋዕላ ኣብ’ቶም ስዒቦም ዝካየዱ ዋዕላታት ዓቢይ ጽልዋ ከም ዝህልዋ (ከም እተምጽእ) ዘጠራጥር ኣይኮነን። እወንታዊ ይኹን ኣሉታዊ ብዘየገድስ። ዋዕላ ብሓንሳብ ውዒልካ ምፍልላይ ዘይኮነስ፡ ብእንካን ሃባን (ሕድገታት ብምግባር) ብዝተኻእለ መጠን ኣብ ስምምዕ እንተ ተበጺሑ፡ ብሓንሳብ ንምስራሕ ቃል ኪዳን እትኣትወሉ ሱባኤ’ዩ። ስለዚ፡ ህዝቢ ካብ ዋዕላ ዝጽበዮ፡ እታ ቀዳመይቲ ጽልዋ እወንታዊ ክትከውን’ዩ።

ተቓውሞ ደምበ ኤርትራ ዝሓለፎም ተመኩሮታት እስኪ ብሕጽር ዝበለ ንርአ፦

ብመሰረቱ፡ ህዝቢ ኤርትራ ምስቲ ናጽነት ዘረጋገጸ ሓይሊ ፍቕሩን ክብሩን ክገልጽ ነዊሕ ስለ ዝወሰደ፡ እቲ ምንቅስቓስ ናይ ተቓወምቲ ሓይልታት ኤርትራ ትርጉምን ኣቓልቦን ዝህቦ ስለ ዘይነበረ፡ ንዓመታት ተደጕሉ’ዩ ዝኸይድ ኔሩ። እቲ ተቓውሞ ክበራበር ዝጀመረ፡ እቲ ሕቡእ ዝነበረ ናይ ብሓቂ ባህርያት ስርዓት ኣስመራ፡ ንህዝቢ እንዳውዓለ እንዳሓደረ እንዳ በርሃሉ ምስ መጸ’ዩ። ብቐንዱ ነቲ ተቓውሞ ናህሪ ክህቦ ዝጀመረ ግን፡ እቲ ስርዓት ንትግባረ ቅዋም ብምሕሳሙ፡ ንህዝቢ ኤርትራ በብግዚኡ ምስ ኩለን ጎረባብቲ ሃገራትን ህዝቢታትን ኣብ

ዘይተደልየ ኩናት ብምሽማሙን ኣብ ኤርትራ ለውጢ ንዝጠለቡ ላዕለዎት ሰበ-ስልጣን ናይቲ ስርዓት ነበር ብምእሳሩን'ዩ። እዞም ዝጠቐስኩዎም ነጥብታት፡ ካብቶም ብዙሓት እቶም ውሑዳት'ዮም።

1) ተቓወምቲ ሓይልታት ኤርትራ፡ እቲ ኣብ መንጎኦን ዝግበሩ ዝነበሩ ዝተፈላለዩ ሓድነታት ገዲፍካ፡ ኣብ ናይ ሓባር ጽላል ክጥርነፉ ዝጀመሩ ኣብ 1999 ኣቢሉ'ዩ። ኣብ 2002 ምሕዝነት ተቓውሞ ደምበ ኤርትራ ንኽምስረት ኣብ ስምምዕ ምስ ተበጽሐ፡ ናይ ሓባር ቻርተር ኣብ ምጽዳቕ ዕዉት ኔሩ። ነቲ ምሕዝነት መን ይምርሓዮ ኣብ ዝብል ሕቶ ኣብ ስምምዕ ክብጻሕ ስለ ዘይተኻእለ፡ ገሊኦም ኣኼባ ረጊጾም ወጺኦም። እቲ ምሕዝነት ዝብሃል፡ ነቶም ዝተረፉ ሒዙ ሰለይ ክብል ድሕሪ ምጽናሕ፡ እቲ ኣብ መንጎ ተቓወምቲ ሓይልታት ዝካየድ ዝነበረ ሕድሕድ ምንቛርን ጸለመን መግትኢ ክረክብ ስለ ዘይክኣለ፡ እቲ ምሕዝነት ካብ ናይ ሓባር መቃለሲ ባይታ፡ ናብ ናይ ሕለፍያን ምፍጣጥን ግንባር ተቐይሩ። ምሕዝነት ዝብሃል ተረሲዑ፡ ውድባት ናብ ውልቀ-ውድባዊ ዋኒነን ኣድሃባ።

2) ኣብ 2005፡ ተቓውሞ ደምበ ስለ ዝተዳኸመ፡ ሓድሽ ምሕዝነት ክምስረት ኣብ ስምምዕ ስለ ዝተበጽሐ፡ መራሕቲ ተቓወምቲ ሓይልታት ኣብ ሱዳን ክጋብኡ፡ ጉዕዞ ንሱዳን ኰነ። እቲ ምሕዝነት ሓድሽ ስምን ሓድሽ መሪሕነትን ብምምራጽ፡ ብዓወት ተዛዚሙ ተባሂሉ። ኤርትራዊ ዲሞክራስያ ኪዳን ዝብል ስም ድማ ተዋህቦ። ሓድሽ ፖለቲካዊ ፕሮግራምን ቅዋምን ነዲፉ ድማ ክንቀሳቐስ ጀሚሩ። ኣድማዒ ስራሕ ሰሪሑ እኳ እንተ ዘይተባህለ (ዋላኳ ኣብ ውሽጡ ቅርዑይ ናይ መሪሕነትን ኣባላትን ሓድነት እንተ ዘይነበሮ) ርኡይ ምፍንጣሕ ከየርኣየ ንክልተ (2) ዓመት ቀጸለ። ብዘይምፍንጥሑ ክምስገን ዝግብኦ'ዩ።

3) ኣብ 2007፡ ካልኣይ ጉባኤ ኪዳን ክግበር ስለ ዝነበሮ፡ ጉባኤ ኣብ ኣዲስ ኣበባ ክግበር ተወሲኑ። ዕለተ-ጉባኤ ቅድሚ ምብጽሑ፡ ኣብ መንጎ ተቓወምቲ ውድባት ምዕዝምዛማት ክቀላቐሉ ጀሚሮም ኔሮም። እቲ ምዕዝምዛማት ሓድሽ ምዕባለ ስለ ዝተቐልቀለ ኣይኰነን። እቲ ምዕዝምዛም ኣብቲ ነቲ ኪዳን ክመርሖ ዝጸንሐ መሪሕነት ዘተኰረ'ዩ ኔሩ። ጉባኤ ምስ ተጀመረ፡ ምትዕርራይ ፖለቲካዊ ፕሮግራምን ቅዋምን ብሰላም ተወዲኡ። ኤዲኪ፡ ኣብ መሰረታዊ ፖለቲካዊ ጉዳያት ተሰማሚዑ ዝትሓተ

መቃለሲ ቻርተር ከጽድቕ ምብቅዑ፡ ንህዝቢ ኤርትራ ተስፋ ሂቡ ኔሩ'ዩ። ኣብ ውሽጣዊ ኣሰራርሓን መሪሕነት ኣብ ምምራጽን ግን ዓቢይ ፍልልይ ተፈጢሩ። ኣውራ ግን፡ ኤዲኪ መን ይምርሓዮ ኣብ ዝል ሕቶ፡ እምብዓርሮ ተላዒሉ'ሎ ተባሂሉ። ኤዲኪ መሪሕነት ንምምራጽ ዘኽእል ቅዋም የብሉን ድዩ ዝብል ሕቶ ድማ ኣብ ኩሉ ግዱስ ኤርትራዊ ተላዕለ። በዚ ፍልልይ'ዚ ድማ ኪዳን ኣብ ክልተ ተገምዐ። ኪዳን ኣብ ክልተ ምግማዑ ንኹሎም ኣባላት ኪዳን፡ ንምሉእ ደምበ ተቓውሞ ኤርትራ፡ ብቐንዱ ድማ ንህዝቢ ኤርትራ ዘሕዘነ ተረኽቦ'ዩ። ኪዳን ቀዳማይ ወገን፡ ኪዳን ካልኣይ ወገን ዝብል ስም ሒዙ ድማ እንዳ ተፋጠጠ ንኣስታት ሓደ ዓመት ኣቢሉ ቀጸለ።

4) ኣብ 2008፡ መራሕቲ ውድባት እንታይ ተርእዩና'ኹም ምስ ተባህሉ፡ ኪዳን ናብ ንቡር ይመለስ ተባሂሉ ብሃታ ሃታ ጉባኤ ክግበር ተመደበ። ኣብዚ ጉባኤ'ዚ ሓድሽ ምዕባለ እንተነበረ፡ ቀዳማይ፡ ሕጂስ እቲ ኤዲኪ ዝብል ስም ይቀየር ዝብል'ዩ ኔሩ። ኩለን ውድባት ስም ክመርጻ ከም ዘለወን ድማ መራሕቲ ውድባት ተሰማሚዖ። ካልኣይ፡ "ኤዲኪ ዝምርሓሉ ሓድሽ ፖለቲካዊ ቻርተርን ቅዋምን ክንደፍ ስለ ዝኾነ፡ ውድባት ኣብ ፖለቲካዊ ቻርተርን ቅዋምን ዘለወን ሓሳባትን ርኢቶን ናብ ኣሳናዳኢት ሽማግለ ጉባኤ ከቕርባ ኣለወን" ዝብል መልእኽቲ ናብ ኩለን ውድባት ተላእከ። ሳልሳይ፡ ኣብዚ ጉባኤ'ዚ ከም ተዓዘብቲ ክኾኑና ወከልቲ ዝተፈላለዩ ሲቪካዊ ማሕበራት፡ መራሕቲ ሃይማኖት፡ ከምኡ'ውን ካብ ሽመልባ መዓስከር ስደተኛታት ኤርትራ መንእሰያት ክንዕድም ኣለና፡ ዝብሉ ይርከብዎም። ብግዳም ኲይኑ ንዝከታተል ግዱስ ዜጋ፡ ሂወት ዘለዎ ጉባኤ ግዲ ከካይዱ'ዮም ዝብል ትጽቢት ኣይነበሮን ክብሃል ኣይከኣልን። ኣብቲ ጉባኤ መን ይሳተፍ፡ መንከ ኣይሳተፍ፡ ብዝብል መጎተ ዝሃለኸ ግዜን ጽዓትን ግን ማእለያ የብሉን። ንዋታዊ ጸጋታት'ውን ከምኡ። መዓልቲ ጉባኤ ስለ ዝኣኸለ፡ ጉባኤተኛ ተጋብአ። ኣብቲ ቻርተርን ቅዋምን፡ ብኣሳናዳኢት ሽማግለ ጉባኤ መዕለቢ ዘይተገብረሎም ርኢቶን ሓሳባትን ናይ ዝተፈላለዩ ውድባት ስለ ዝነበሩ፡ እቶም ኣከራኻሪ ነጥብታት ጉባኤ ክርእዮምን ክመያየጠሎምን ብዝብል ሓሊፎም ኔሮም። እቶም ኣከራኻሪ ዝተባህሉ ነጥብታት፡ ድሕሪ ክንደይ ውረድ ደይብ መዕለቢ ጌርናሎም ተባህለ። ኣብ መወዳእታ፡ እታ ኩሉ ግዜ ተሕምም ጉዳይ መጸት። ጉዳይ መሪሕነት! ተፋጠጥ ኰነ። ዕዱማት ገረሞም። ጉባኤ ሕማቕ ኣንፈት ክሕዝ ስለ ዝጀመረ፡ ብድፍኢት እቶም ዕዱማት ወከልቲ ሲቪካውያን ማሕበራትን መራሕቲ

ሃይማኖትን፡ መራሕቲ ውድባት በይንኹም ተኣኪብኩም እቲ ናይ መሪሕነት ጉዳይ መዕለቢ ግበሩሉ'ሞ ንገሩና ስለ ዝተባህሉ፡ ይዝከረኒ ሰዓት 11 *ናይ ምሸት ኣቢሉ ይኸውን በይናዊ ኣኼባ ጀሚሮም። እቲ ዘገድስ ውጽኢት ስለ ዝነበረ ግን ንጽባሒቱ መሪሕነት ተመሪጾም ተባሂሉ። ዕጹማት ለበዋታቶም ኣመሓላሊፎም ነናብ ቦታኦም ተመሊሶም። ጉባኤ ኤዲኪ ብዓወት ተዛዚሙ ተባሂሉ ድማ መዕጸዊ ተገብረሉ።*

እቲ ኪዳን ቆይሙሎም ዘሎ ኣዕኑድ ***"እዚ ኣብ ኤርትራ ዘሎ ዲክታቶሪያዊ ስርዓት ክሳብ ዝውገድ፡ ተቓለስቲ ውድባት ውልቀ-ውድባዊ ናጽነተን ብምሕላው እንዳ ነጠፉ፡ በቲ ዝተሓተ ሓባራዊ ነጥበ-ስምምዕ ድማ፡ ናይ ሓባር ቅልጽም ንናይ ሓባር ጸላኢ"*** ዝብል'ዩ። ኤዲኪ ጉባኤ ካብ ዘካይድ ሕጂ 2 *ዓመት ገይሩ'ሎ። ኪዳን እንታይ ሰሪሑ ተባሂሉ እንተ ተገምጊሙ፡ እንተ ፈታሕካዮ ጥራይ ቁጻር'ዩ። ኤርትራዊ ዲሞክራስያዊ ኪዳን ዝብሃል፡ ሕጂ ከም ትካል ስም ጥራይ እምበር፡ ነፍስሄር'ዩ ኰይኑ ዘሎ። ገለ ካብ መስረቲ ውድባትን ሰልፍታትን ኪዳን፡ ነቲ ኪዳን ከም ዘይኣምኑሉን ከም ዘይሰርሕን ብግልጺ ይዛረቡ'ለዉ። እቲ ኪዳን፡ ከምቲ ናይ ቀደሙ ናብ ናይ ምትፍናንን መጎተን መድረኽ ተመሊሱ'ሎ። ሕሽሽኒ ክሓክካ!!! ሕጂኸ እንታይ ኢዩ እቲ ሽግር?*

<u>ዘይረኣዩ ሽግራት'የም ኣኳ እንተ ዘይተባህሉ፡ ገለ ካብቶም ሽግራት ንምጥቃስ፡-</u>

- *ቀንዲ ሽግር ተቓወምቲ ውድባት ኤርትራ ኣብ መንጎ መራሕተን ዝካየድ ናይ ስልጣን ህርፋንን ውድድራትን'ዩ ዝብሉ ህዝባዊ ኣረኣእያታትን ርድኢታትን የለን ክብሃል ኣይክኣልን። እዚ ተርእዮ'ዚ ፈጺሙ የለን ክበሃል'ውን ዝከኣል ኣይኰነን። ስልጣን'ዩ ዘባእሶም ዘሎ ተባሂሉ ክድምደም ግን ዝከኣል ኣይኰነን። ምኽንያቱ፡ ኣብዚ ግዜ'ዚ ዝሕለም ስልጣን እንተ ዘይኰይኑ፡ ዝተጨበጠ ስልጣን የለን። ጌና'ዩ። ስለዚ ህርፋን ስልጣን ናይ ኪዳን ምልማስ ቀንዲ ረቛሒ ክኸውን ኣይክእልን።*
- *እቲ ቀንዲ ሽግር ዘምጽእ ዘሎ፡ እቲ ኪዳን ናይ ስራሕ ኣወዳድባን ቅርጽን ምስ ሓዘ፡ ውድባት ተጠርኒፈናሉ ዘለዋ ዝተሓተ ናይ ስምምዕ ባይታ፡ እቲ ዝተሓተ ሓባራዊ ቻርተር ምኻኑ ተረሲዑ፡ ውድባት እቲ ዝተሓተ ነጥበ ስምምዕ ምስቲ ዝልዓለ ውልቀ-ውድባዊ ፖለቲካዊ ቻርተራተን ስለ ዝሓዋውሰኦ'ዩ። ነፍስ ወከፍ ውድብ፡ ፖለቲካዊ ቻርተራ ኣብ ልዕሊ ካልእ ክነግስ ትደሊ። ህዝቢ ኤርትራ ብናተይ ቻርተርን ፖለቲካዊ ውሳነን እንተ ዘይኰይኑ፡ ብናይ ካልእ ውድብ ሓሳብ ኣይመሓደርን'ዩ ዝዓይነቱ ናይ*

ዓብላልነት መንፈስ ስለ ዘሎ'ዩ። እዚ ኣተሓሳስባ'ዚ፡ ካብቲ ምፍልላይ ከም ምብልላዕ ጌሩ ዝወስዶ ኣተሓሳስባ ስርዓት ኣስመራ፡ ብኸመይ ይፍለ? ብመሰረቱ፡ ኣብዚ እዋን'ዚ፡ ተቓወምቲ ውድባት ኤርትራ፡ ነቲ ኣብ ስልጣን ዘሎ ዲክታቶሪያዊ ስርዓት ብምውጋድ፡ ብድልየትን ውሳነን ህዝቢ ኤርትራ ዲሞክራስያዊት ኤርትራ ካብ ምፍጣር ሓሊፎም፡ መጻኢት ሓራ ኤርትራ እትምርሓሉ ፖለቲካዊ ፕሮግራምን ሃገራዊ ፖሊሲታትን ክውስኑ ኣይክእሉን። ዝግባእ'ውን ኣይመስለንን። ዲሞክራስያዊት ኤርትራ ምስ ኣውሓስና፡ ኩለን ውድባት ዘዝመሰለን ፕሮግራምን ፖሊሲታትን ናብ ህዝቢ ብምዝርጋሕ፡ ብሰለማዊን ዲሞክራስያዊን ኣገባብ ክወዳደራ ይኽእላ። ሕጂ ቃልሲ ከይተወድአ ኣብ መንጎ ውድባት ብዝግበር ስምምዕ ወይ ፍልልይ ዝድምደም ግን ኣይኰነን። ስለዚ፡ ጥርናፌ ተቓውሞ ደምበ ኤርትራ ኣብ ኪዳን ኣብቲ ዝተሓተ ዲሞክራስያዊ ዕላማ እምበር ንኹሉ ሃገራዊ ሕቶ ውዱእ መልሲ ዘምጽእ ኣይኰነን። እሞ እቲ ምርጋሕ ድኣ እንታይ ኣምጽኡ?

❖ ኣብ መንጎ ተቓወምቲ ሓይልታት ምትእምማንን ምክብባርን ዘይምህላዉ እቲ ካልእ ሽግር'ዩ። ነዚ ኤርትራዊ ዲሞክራስያዊ ኪዳን ህሉው ምስክር'ዩ። ናይ'ዚ ጠንቂ ድማ፡ እቲ ጥርናፌ ኪዳን ኣብ ተግባር ዝተመርኰሰ ሕብረት ስለ ዘይኰነ ኢዩ። ኣብ መንጎ ተቓወምቲ ሓይልታት ዝርአ ምጥርጣርን ዘይምክብባርን ክውገድ ዝከኣል፡ ኣብ ስራሕን ኣብ ቃልስን፡ ብቃልሲ ጥራሕ'ዩ። ንህዝቢ ዘርብሕ ቃልሲ ክሳብ ሕጂ ብዕቱብ ኣይተጀመረን። ኣብዚ እዋን'ዚ፡ ደምበ ተቓውሞ ኤርትራ (ኪዳን)፡ ንህዝቢ ኤርትራ ብግቡእ ዘሳትፍ ንጡፍ ቃልሲ የካይድ ኣሎ ክበሃል ኣይከኣልን። ኣብ ወጻኢ ዝርከብ ኤርትራዊ ዋላኳ እቲ ዝበዝሐ ምስቲ ስርዓት በቲኹ እንተሃለወ፡ ደምበ ተቓውሞ (ኪዳን) ብቑዕ ናይ ቃልሲ እስትራተጂን ስልቲታትን ሓንጺጹ ስለ ዘይተንቀሳቐሰ፡ እቲ ህዝቢ ኣብ ተቓውሞ ደምበ ክጽንበር ኣይከኣለን። በዚ ምኽንያት'ዚ፡ ኪዳን ህዝባዊ ሰረት ኣብ ምውሓስ ኣድማዒ ስራሕ ስለ ዘይሰርሐ፡ ኣብ ውሽጡ ተሓጺሩ ነንሕድሕዱ ካብ ምቁሩቛስ ናጻ ክኸውን ኣይከኣለን። ኣብ ከምዚ ዝበለ ናይ ምጥርጣርን ዘየቋርጽ ናይ ምፍንጫልን ኩነተ-ህላዌ፡ ናብቲ ጨካን ስርዓት ኣስመራ ዘተኰረ ስራሕ ክሰርሕ ዝከኣል ኣይኰነን። ስለዚ፡ ቀንዲ ምንጪ ናይቲ ኣብ ኤርትራዊ ዲሞክራስያዊ ኪዳን

ዘሎ ሽግር ጌርካ ክውሰድ ዝግብኦ፡ ንጡፍ ንህዝቢ ከሳትፍ ዝኽእል ናይ ተቓውሞ ምንቅስቓስ ዘይምህላዉ'ዩ።

<u>ዋዕላ ንምውዓልን ንምዕዋቱን ክማልኡ ዘለዎም መሰረታውያን ረቛሒታት</u>

- ድሕሪ ዋዕላ እንታይ'ዩ ክግበር? ህዝቢ ኤርትራ እንታይ ሓድሽ ለውጢ'ዩ ክጽበ? ነዚ ሕቶ'ዚ ካብ ምምላስ ክንሃድም የብልናን። ዘድልየና ዘሎ ለውጢ ካብ ኰነ፡ ለውጢ ካብ መንን ብኸመይን ኢና ክንጽበ ዝብሉ ናይ'ዚ መድረኽ'ዚ በዳህቲ ሕቶታት ስለ ዝኾኑ፡ ብግቡእ ክምለሱ ይግባእ። ብስምዒት ተደፋፊእካ ዝጀመር ጉዕዞ፡ ርሑቕ ዘኽይድ ስለ ዘይኰነ፡ ምጅማሩ ተመራጺ ኣይኰነን። ህዝቢ ኤርትራ፡ ሓድነታት ዝተፈላለዩ ተቓወምቲ ውድባትን ሰልፍታትን ይሰምዕ እሞ፡ እቲ ሓድነታዊ ጉዕዞ ነዊሕ ከይሰጎመ፡ ተፈላልዮም ዝብል ዘሕዝንን ተስፋ ዘቑርጽን ወረ ድማ ይሰምዕ። እዚ ከምዚ ዝበለ መስርሕ ንነዊሕ ስለ ዝቐጸለ፡ ሕጂ ከም ልሙድን ውሁብን ተወሲዱ'ዩ። ካብ'ቶም በብግዚኡ ዝካየዱ ሓድነታት ድማ ውጽኢት ኣይጽበን። ዝምድና ህዝብን ተቓወምቲ ሓይልታትን ዝምድና ማይን ዘይትን'ዩ። ስለዚ፡ ነዚ ዝምድና'ዚ ናብ ናይ ማይን ጸባን ዝምድና ንምቕያር፡ ሓያል ስራሕ ከም ዘድሊ ዘካትዕ ኣይመስለንን።
- ሃገራዊ ዋዕላ ንህዝቢ ኤርትራ ሓድሽ ኣምር ኣይኰነን። ኣብ ታሪኹ ዋዕላ ኣካይዱ ዝተዓወተ ህዝቢ'ዩ። ህዝቢን ሃገርን ዘቐድሙ ለባማት መራሕቲ ግን ነይሮም። እስኪ ነዚ ሕጂ ንዋዕላ ክመርሕ'የ ኢሉ ዝሸባሸብ ዘሎ መሪሕነት ኪዳን፡ ምስ ውድዓዊ ህላዌኡ ከነዋስቦ ንፈትን። እዚ ሕጂ ክግበር ዝሕሰብ ዘሎ ዋዕላ "ዋዕላ ንደሞክራስያዊ ለውጢ" ዝብል ቴማ ተዋሂብዎ'ሎ። እሞ እቲ ነዚ ዋዕላ ክመርሖን ክስከሞን ኢየ ዝብለና ዘሎ ሓይሊ'ኸ፡ ዲሞክራስያዊ ብስለትን ተጻዋርነትን ዝዓጠቐ ሓይሊ ድዩ? ሕመረት ዋዕላ፡ ልቢ ብምዕባይን ሕድገታት ብምግባርን ንሃገራዊ ረብሓ ምቕዳም'ዩ። እዚ ዝተሰቀሮ ሓይሊ እንተ ዝህሉስ፡ እዚ ንርእዮ ዘለና ዕግርግር ኣይመድለየን።
- እዚ ሕጂ ገሌና እንተ ተኻየደ፡ ገሌና ድማ እንተ ዘይተኻየደ ይሓይሽ እንዳበልና ንማናጨተሉ ዘለና ዋዕላ፡ ካብ ምምስራት ምሕዝነት ተቓውሞ ሓይልታት (ደምበ) ኤርትራ ወይውን ካብ'ዚ ሕጂ ዘሎ ኤርትራዊ ዲሞክራስያዊ ኪዳን፡ ብምንታይ ኢዩ ዝፍለ? ***"እዚ ብሸም ጥራይ እንተ ዘይኰይኑ፡ ሕጂ ነፍስ-ሄር ኰይኑ ዘሎ ኤርትራዊ ዲሞክራስያዊ ኪዳን ክምስረት ከሎ ካብ ዝቐመሎም ዝተሓቱ መሰረታውያን መትከላትን***

ስምምዓትን፡ ብመንፈሱ ነቲ ምስ ምውጋድ (ምውዳቕ) ስርዓት ህግደፍ ስዒቡ ክመጽእ ዝኽእል ናይ ስልጣን (ምሕደራ) ሃንፍ (ባዶሽ) ዝትክእ፡ ንኹሎም ተቓወምቲ ውድባትን ሰልፊታትን ዝውክል ሓደ ዝተጠርነፈን ዝተወደበን ኣካል ምፍጣር” ዝብል'ዩ። ወርቃዊ ቻርተራት ይንደፉ ግን ኣይሰርሑን። ካልኦት ይንደፉ፡ ንሶም'ውን ይጉሓፉ። ኤዲኪ፡ ሓደ ወይ ክልተ ግዜ ጥራይ ዘይኮነ፡ ካብ ሰለስተ ግዜ ንላዕሊ ተፈቲኑ ዝፈሸለ ጽላል'ዩ። ሰሪሑዶ ኣይሰረሐን ንኹልና ብሩህ ስለ ዝኾነ፡ ምኩምሳዕ ዘድልዮ ጉዳይ ኣይኮነን። ብራብዓይ ወይ ብሓሙሻይ ፈተነ መዕለቢ ዝረክብ ጉዳይ'ውን ኣይመስልን። ቃልሲ ሓርነጽነጽ ዘይብሉ ልሙጽን ጥጡሕን ጉዕዞ'ዩ ማለተይ ኣይኮነን። ኣብ ክንዲ ዝመሓየሽ፡ ንድሕሪት ጥራይ ዝምርሽ እንተ ኾይኑ ግን ጸገም ኣሎ ማለት'ዩሞ፡ ብዕቱብ ክሕሰበሉ ዘለዎ ጉዳይ'ዩ።

- ዋዕላ፡ ፖለቲካዊን ማሕበረ-ቁጠባዊን መልክዕ ናይ ሓደ ሃገር ንምቕያር ዝካየድ ሃገራዊ ጉባኤ ስለ ዝኾነ፡ ብህዝብን ሃገርን ዝግደሱ ፖለቲካውያን ተቓወምቲ ውድባትን ሓይልታትን ክምራሕ ንቡር'ዩ። ይግባእ'ውን። ህሉው ትሕተ-ቅርጺ ተቓወሞ ሓይልታት ኤርትራን ዓቕምታቱን ምስ ዝግምገም ግን፡ ዋዕላ ኣካይዱ ሕቶ ህዝቢ ክምልስን ጾር ሃገር ክስከምን ዝበቕዕ ኣይመስለንን። ጌና ተሓቝኑ ክጽዒ ኣለዎ። ቃልሲ ንዲሞክራስያዊ ለውጢ ክዕወት እንተ ተደልዩ፡ ቅድም ቀዳድም ውግእ ሕድሕድ ተቓወምቲ ሓይልታት ከብቅዕ ኣለዎ። እቲ ቃልሲ ህዝቢ ክኣምነሉ ኣለዎ። እቲ ቃልሲ ህዝቢ ከውሕስ ኣለዎ። እዚ ውግእ'ዚ ከይዓረፈ፡ ወጥሪን ምትፍናንን ክውገድ ኣይክኣልን። ንድኻም እንተ ዘይኰይኑ፡ ሰረትን ተቐባልነትን ህዝቢ ክርከብ'ውን ዘይሕሰብ'ዩ። ቃልሲ ናይ ህዝቢ ምኳኑ፡ ብዕቱብ ክጭበጥ ኣለዎ። ቃልሲን ውጽኢቱን ናይ ህዝቢ ምኳኑ እንተ ዘይተጨቢጡ፡ እዚ ኣብ ሓደ ዓንኬል ዘኹድድ ዘሎ ምንቅስቓስ፡ ፍታሕ ኣይረክብን'ዩ።

- እዚ ዝካየድ ዘሎ ቃልሲ ህዝብን ሃገርን ማእከል ጌሩ ይጉዓዝ ካብ ዘይሃለወ፡ ተቓወምቲ ውድባት ረጊኦም ሕሉፍ ተመኩሮታቶም ክግምግሙ ይግብኦም። ሕሉፍ ተመኩረታቶም ብምግምጋም፡ መጻኢ ኣንፈት ጉዕዝኦም ክቕይሱ ይግብኦም። እዚ ተቓውሞ'ዚ፡ ምስ ህዝቢ ዝምድና የብሉን። ስለዚ፡ እቲ ቀዳማይ ስጉምቲ፡ ምስ ህዝቢ ናይ ቃልሲ ዝምድና ምፍጣር'ዩ። ህዝቢ ኣብ ቃልሲ ክጽንበር ክስርሑ ዘለዎም ስራሓት፡ ጌና ኣይተጀመሩን። ህዝቢ ከይሓዝካ ጥር ኢልካ ናብ ዋዕላ ምሽብሻብ

ትርጉም የብሉን። ምኽንያቱ፡ እዛ ኪዳን ንኽትምስረት እኮ ርእሱ ዝኽኣለ ዋዕላ ተኻይድሉ'ዩ። ዝመርሓ ስለ ዝስኣነት'ያ ህዝባዊ ስራሓት ክትሰርሕ ዘይከኣለት። ነዛ ኪዳን ዘየመሓደረ ተቓውሞ ደምበ፡ ከመይ ኢሉ'ዩ ዋዕላ ክመርሕ'የ ዝብል ዘሎ? ዋዕላ ተጌሩ'ኸ እንታይ ሓድሽ ለውጢ'ዩ ክመጽእ? ስራሕ እንተ ዘይተሰሪሑኮ መለሳ የብሉን። ወይስ ድሕሪ ዋዕላስ ተቓውሞ ደምበ ኤርትራ ክሰርሕ ክጅምር'ዩ ኢዩ ዝብሃለና ዘሎ? ስለዚ፡ ቅድሚ ዋዕላ ንዲሞክራሲያዊ ለውጢ ክመርሕ'የ እንዳበልካ ሃታ ሃታ፡ ለውጢ ካብ ውሽጢን ኣብ መንጎን ተቓወምቲ ሓይልታት ክብገስን ክሕይልን ኣለዎ።

- ዋዕላ ክግበር ዘድልዩ ስራሓት እሞ ኣዝዮም ብዙሓት'ዮም። ካብ ህዝባዊ ጎስጓሳትን ምንቕቓሕን ጀሚሩ፡ መን ይሳተፍን ብኸመይ ይሳተፍን ዘጽንዕ ኣካል፡ ኣሳናዳኢት ኮሚተ ዋዕላ፡ ዋዕላ ዝመርሕ ኣካል፡ ድሕሪ ዋዕላ ዝቕጽል መስራሓትን ንጥፈታትን ካልእን ዝከታተል ኣካል ምድላው ዝብሉ ስራሓት ይርከብዎም። እዚኣም ካብቶም ኣዝዮም ደቀቕቲን ተነቀፍትን ስራሓት እቶም ፍሩያት'ዮም። ስለዚ፡ ዋዕላ ብህንጡይነትን ትምኒትን ዘይኮነ፡ ናይ ግዜ ርእሱ ግዜን ጽዓትን ዝሓትት ስራሕ'ዩ።
- እቲ ዘገርም፡ ገሊኦም ኣባላት ውድባት ኪዳን'ውን ነዚ ዋዕላ ከም ዘይውዕልዎ ብወግዒ ይገልጹ'ለዉ። ንሶም ዝፈልጥዎ ምኽንያት ይህልዎም ይኸውን። መሰሎም ሕሉው'ዩ። ገሊኦም ድማ ኣፍ-ኣርከቡ ህግደፍ ምስ ዋዕላ ዘተሓሓዝዎ'ዮም ዝመስሉ፡ ካብኦም ብሓሳባት ንዝተፈልየ ዘበለ ኩሉ ክኹንንዎ ይስምዑ'ለዉ። እዚ ባህርያት'ዚ፡ እቲ ኣብ ኪዳን ዘሎ ሕድሕድ ርክብን ዝምድናን መራሕቲ ተቓወምቲ ውድባትን ሰልፊታትን ኤርትራ ብግልጺ ኣጕሊሑ ዘርኢ'ዩ። እቲ ነጥቢ፡ መን ዋዕላ ክግበር ተሳማሚዑ፡ ብዓልመን ወይ እንዳመንከ ኣይተሳማምዑን ኣይኮነን። እቲ ክምለስ ዘለዎ ሕቶ፡ ዋዕላ እንታይ ኢዩ ዕላምኡ? በዚ ተመናኒሁ ዘሎ ደምበ ተቓውሞ ዝምራሕ ዋዕላ፡ ንህዝቢ ኤርትራ እንታይ ሓድሽ ነገር'ዩ ከምጽኣሉ ዝብል'ዩ።

ኣብ ኺዳን ኣተኩረ ዝጽሕፍ ዘለኹ፡ ብኻልእ ምኽንያት ኣይኮንኩን። ኣብ ኤዲኪን መሪሕነቱን ኣተኩረ ክጽሕፍ ዝደረኸኒ ምኽንያት፡ በዚ ሕጂ ዘሎ ጭቡጥ ሓበሬታ፡ ነቲ ክግበር ተሓሲቡ ዘሎ ዋዕላ ንዲሞክራሲያዊ ለውጢ ክመርሖ'የ ዝብል ዘሎ ኣካል መሪሕነት ኪዳን'ዩ ይብሃል ስለ ዘሎ'ዩ። ኣነ ከኣ ደላይ ለውጢ ስለ ዝኾንኩ፡ እዚ ንሪአ ዘለና ኪዳንሲ፡

ቅድም ቀዳድም ንገዛእ ርእሱ ክልወጥ ኣለዎ ክብል ስለ ዝደለኹ'የ። ኪዳን፡ ንዝመጽእ ለውጢ ሓንጎፋይ ኢሉ ንኽቕበል፡ ቅድም ንለውጢ ዝቕበል ጥዑይ ናይ ኣተሓሳስባ ትሕተ-ቅርጺ ከጥሪን ክውንንን ኣለዎ። ኣይልወጥን'ዩ ክብል ኣይክእልን። ጌና ብዙሕ ተሪፍዎ ከም ዘሎ ግን እኣምን። ሓደ ብዙሕ ዘይልወጥ ሓቂን ክውንነትን ኣሎ። ንሱ ድማ፡ ካልእ ኣነ ዝፈልጦ ሓይሊ ክሳብ ዘይሃለወ፡ እቲ ድሕሪ ዋዕላ ዝቖውም መሪሕነትን ቅርጽን ካብ ኪዳንን ከም ኪዳንን እምበር ብዙሕ ዝልወጥ ከም ዘይዘኰነ፡ ምምርማር ዝሓትት ጉዳይ ኣይኰነን። ቀንዲ ማእከል ስሕበት ናይቲ ዝፍጠር ጥርናፈን እቲ ዝቖውም መሪሕነት ዝምርሓሎም መትከላትን ድማ፡ እቲ ተቓውሞ ሓይልታት ባዕላቶም ክጥርንፈና ይኽእል'ዩ ብምባል ኪዳን ክምስረት ከሎ ዝነደፍዎ ዝተሓተ ቻርተር'ዩ ክኸውን ዝኽእል። ካልእ ናይቲ ዝተሓተ ዝተሓተ ፖለቲካዊ ቻርተር ንኸይንደፍ ዕጹው ክኸውን ኣለዎ ኣይኰንኩን ዝብል ዘለኹ። ኣብ ግብራዊ ስራሕ ክሳብ ዘይተኣትወ ግን ለውጢ የብሉን። ካልእ ዝፍጠር ሓይሊ የለን ክብል ኣይክእልን'የ። ዝተዳለወን ዝተወደበን ሓይሊ ግን የሎን። ስለዚ፡ ውጽኢት ዋዕላ ካብ ውጽኢት ኤርትራዊ ዲሞክራስያዊ ኪዳን ፍልልይ ዝህልዎ ኣይመስለንን። ዋዕላ ክግበር ዝድለ ዘሎ ነዛ ኪዳን ትብሃል ስም ንኽንቅይረላ'ዩ እንተ ኾይኑ፡ ስም ንምቕያር ዋዕላ ዘድሊ ኣይመስለንን። ካብኡ ሓሊፉ ግን፡ እቲ ካብ ዋዕላ ክንረኽቦ እንኽእል ዝልዓለ ውጽኢት፡ ካብቲ ኪዳን ቀይሙሎም ዘሎ መሓውራት (ብሰብኣዊን ትካላዊን ቅርጺ፡ ብመትከላትን ዕላማታትን) ዝፍለ ኣይመስለንን። ሓድሽ ዘይፈለጥክዎ ምዕባለ እንተ ሃልዩ ግን፡ እዚ ዝጽሕፎ ዘለኹ ሓሳብ ውልቃዊ ስለ ዝኾነ፡ ንኽእረም ግዜ ኣይወስድን'የ።

ኣብ መደምደምታ ከም ሓሳብ፡-

እዚ ዝካየድ ዘሎ ቃልሲ ንደሞክራስያዊ ለውጢ ክበራበርን ናህሪ ክውስኽን ዝኽእል፡ እዚ ኣብ ዝተፈላለያ ሲቪካውያን ማሕበራት ፋሕ ኢሉ ዘሎ ኤርትራዊ ዓቕሚ፡ ካብቲ ሲቪካዊ ምንቅስቓስ ወይድማ ምንቅስቓስ ንሰብኣዊ መሰላት ዝብል ብምስግጋር፡ ናብቲ ፖለቲካዊ ቃልሲን መሪሕነትን እንተ ዝጽንበር፡ ኣካዳሚያዊን ኣካላዊን ብቕዓት ዝውንን ደርማስ ሃገራዊ ሓይሊ ምተፈጥረ ኔሩ።